

Határozatok Tára

JEAN RICHARD DE LA TOUR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. december 7.¹

C-706/22. sz. ügy

**Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG;
a Vorstand der O Holding SE
részvételével**

(a Bundesarbeitsgericht [szövetségi munkaügyi bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Európai részvénytársaság – 2157/2001/EK rendelet – A 12. cikk (2) bekezdése – Munkavállalói részvétel – Az európai részvénytársaság bejegyzésének a 2001/86/EK irányelv szerinti munkavállalói részvételre vonatkozó előzetes egyeztetési eljárás lefolytatásától való függővé tétele – Munkavállalók nélkül alapított és bejegyzett európai társaság, amely munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatok anyavállalatává vált – Az egyeztetési eljárás utólagos megindítására vonatkozó kötelezettség hiánya – Az európai részvénytársasági forma olyan visszaélészerű alkalmazásának tilalma, amely a munkavállalói részvételi jogoktól való megfosztásra irányul”

I. Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az európai részvénytársaság (SE) statútumáról szóló, 2001. október 8-i 2157/2001/EK tanácsi rendelet² 12. cikke (2) bekezdésének az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről szóló, 2001. október 8-i 2001/86/EK tanácsi irányelv³ 3–7. cikkével összefüggésben történő értelmezésére vonatkozik.

2. E kérelmet a Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG (az O SE & Co. KG társaság üzemi tanácsa, a továbbiakban: az O KG csoport üzemi tanácsa) és a Vorstand der O Holding SE (az O Holding SE igazgatótanácsa) között, egy különleges egyeztető testületnek (a továbbiakban: KET) a 2001/86 irányelv 3–7. cikke szerinti munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetési eljárás utólagos megindítása céljából történő létrehozása iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² HL 2001. L 294., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 251. o.; helyesbítés: HL 2004. L 998., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 6. kötet, 382. o.

³ HL 2001. L 294., 22. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 272. o.

3. A 2001/86 irányelv több mint 30 éves tárgyalássorozat eredménye, az európai részvénytársaságok (SE) rendeleti úton történő létrehozásáról szóló első jogszabálytervezetet az Európai Bizottság még 1970-ben terjesztette elő.⁴ A tárgyalások két ponton akadtak el hosszú időre: a társaság dualista illetve monista struktúrájának, valamint a munkavállalói részvétel kérdésén,⁵ amelyet úgy definiáltak, mint az a mechanizmus – a tájékoztatást, konzultációt és részvételt is ideértve –, amely révén a munkavállalói képviselők befolyást gyakorolhatnak a gazdasági társaságon belül meghozott határozatokra.⁶

4. Az SE létrehozására vonatkozó rendelettervezetet a Bizottság két, 1989. augusztus 25-én előterjesztett javaslatra bontotta: az SE statútumáról szóló rendelettervezetre,⁷ a munkavállalók helyzetére vonatkozóan pedig az SE statútumának a kiegészítéséről szóló irányelvtervezetre.⁸ A rendeletjavaslat lehetőséget biztosított holding SE létrehozására egyes olyan részvénytársaságok számára, amelyek legalább két tagállam joga alá tartoznak, vagy amelyek legalább két éve egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal rendelkeznek.⁹

5. A tárgyalások későbbi szakaszában az „előtte és utána” elv,¹⁰ amely az új SE-n belül az SE alapításában részt vevő társaságoknál meglévő részvételi jogok figyelembevételét jelenti, tette lehetővé a kompromisszum alapjainak megszületését 1998-ban. Ez a központi javaslat vezetett ahhoz a kompromisszumhoz, amelyet a 2001/86 irányelv jogalapjának módosítását követően egyhangúlag elfogadtak.¹¹

6. Nagyon gyorsan kiderült azonban, hogy az egyes tagállamokban létrehozott SE-k többsége olyan, munkavállaló nélküli SE volt, amelyeket a 2157/2001 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésében előírt egyeztetések előzetes lefolytatása nélkül is be lehetett jegyezni.

7. Tekintettel arra, hogy a munkavállaló nélküli SE-k jelentős részét a munkavállalói részvételre vonatkozó előzetes egyeztetés nélkül jegyezték be,¹² felmerül a kérdés, hogy lehetővé, illetve kötelezővé kell-e tenni ezen egyeztetések utólagos lefolytatását, és meg kell-e határozni az SE-k bejegyzését követően az ilyen tárgyalások megindítására nyitva álló időszakot.

8. A jelen indítványban azt fogom javasolni a Bíróságnak, hogy állapítsa meg, hogy a 2001/86 irányelv nem írja elő az egyeztetések utólagos megindítását, de azt visszaélés esetén lehetővé teszi.

⁴ Lásd a 2157/2001 rendelet (9) preambulumbekendését.

⁵ Lásd a szakértői csoport által készített, „A munkavállalói részvétel európai rendszerei” című 1997. májusi zárójelentés (Davignon-jelentés) (C4-0455/97) 9. pontját: „Az álláspontok közelítésére irányuló erőfeszítések ellenére (egyrészt »nincs európai vállalat részvétel nélkül«, másrészt »mondjunk nemet a nemzeti részvételi modellek exportjára«) holtpontra jutottunk.”

⁶ Lásd a 2001/86 irányelv 2. cikkének h) pontját.

⁷ Lásd az európai részvénytársaság statútumáról szóló tanácsi rendeletjavaslatot (COM(89) 268 végleges–SYN 218).

⁸ Lásd az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalók helyzetére vonatkozó kiegészítéséről szóló tanácsi irányelvjavaslatot (COM(89) 268 végleges–SYN 219)

⁹ Lásd e rendeletjavaslat 2. cikkének (1) bekezdését, amely jelenleg a 2157/2001 rendelet 2. cikkének (2) bekezdése.

¹⁰ Lásd a 2001/86 irányelv (18) preambulumbekendését.

¹¹ Lásd az 1998. június 4-én Luxembourgban tartott, 2102. tanácsi ülés (Foglalkoztatási és szociális ügyek) jegyzőkönyvtervezetét (8717/98), amely a következő internetcímen érhető el: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8717-1998-INIT/fr/pdf>, 8. o. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8717-1998-INIT/fr/pdf>

¹² 2017-ben a 2695 bejegyzett SE közül 450 folytatott tényleges tevékenységet és foglalkoztatott 5 munkavállalónál többet, meg kell jegyezni, hogy egyes bejegyzett SE-k esetében az adatok nem hozzáférhetők [lásd: Waddington, J., és Conchon „Is Europeanised board-level employee representation specific? The case of European Companies (SEs)” című munkadokumentumát, The European Trade Union Institute, Brüsszel, 2017, 7. o.]

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 2157/2001 rendelet

9. A 2157/2001 rendelet (1) és (21) preambulumbekzdése kimondja:

„(1) A belső piac kiteljesedése és ennek eredményeként a[z] [Európai Unió] egészének gazdasági és társadalmi helyzetében bekövetkezett fejlődés miatt a kereskedelem előtt álló akadályokat meg kell szüntetni, és a termelés szerkezetét a[z] [Unió] méret[é]hez kell igazítani. Ezért alapvető fontossággal bír, hogy azon gazdasági társaságok, amelyek tevékenysége nem kizárólag helyi igények kielégítésére korlátozódik, képesek legyenek tevékenységük átszervezését [uniós] méretekben megtervezni és végrehajtani.

[...]

(21) A 2001/86/EK irányelv célja annak biztosítása, hogy a munkavállalók jogosultak legyenek az őket foglalkoztató SE létét érintő kérdésekben és határozatok meghozatalában részt venni. Na Az egyéb szociális és munkajogi kérdéseket, különösen a munkavállalók tagállamok által szabályozott tájékoztatói és konzultációs jogát a vonatkozó nemzeti rendelkezések szabályozzák a nyilvánosan működő részvénytársaságokkal azonos feltételek szerint.”

10. E rendelet 1. cikkének (1) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A[z] [Unió] területén belül gazdasági társaságot lehet létrehozni [SE] formájában az e rendeletben megállapított feltételekkel és módon.

[...]

(4) Az SE-ben történő munkavállalói részvételt a [2001/86] irányelv rendelkezései szabályozzák.”

11. Az említett rendelet 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja ekként rendelkezik:

„Azok a II. mellékletben említett és valamely tagállam jogszabályai szerint létrehozott részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok, amelyek létesítő okirat szerinti székhelye és központi ügyvezetési helye a[z] [Unión] belül van, kezdeményezhetik egy európai holding részvénytársaság alapítását, amennyiben közülük legalább kettő:

a) eltérő tagállam joga alá tartozik [...].”

12. A 2157/2001 rendelet 8. cikkének (1), (14) és (16) bekezdése a következőket mondja ki:

„(1) Az SE létesítő okirat szerinti székhelyét [...] áthelyezheti egy másik tagállamba. Ezen áthelyezés nem eredményezi sem az SE megszűnését, sem új jogi személy létrejöttét.

[...]

(14) Egy tagállam joga rendelkezhet úgy, hogy az azon tagállamban bejegyzett SE létesítő okirat szerinti székhelyének olyan áthelyezése, amely az alkalmazandó jog megváltozásával jár, nem léphet hatályba, ha az adott tagállam bármely illetékes hatósága ellentmondással él [...] kéthónapos időtartamon belül.

[...]

(16) A székhelyét másik tagállamba áthelyező SE-t [...] az áthelyezés előtti okokból indult eljárások vonatkozásában úgy kell tekinteni, mint amelynek székhelye abban a tagállamban van, ahol az áthelyezés előtt bejegyezték, még akkor is, ha az áthelyezést követően indították meg az SE ellen az eljárást.”

13. E rendelet 9. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében:

„Az SE-re vonatkozó szabályok:

[...]

c) az e rendeletben nem vagy csak részlegesen szabályozott kérdések, illetve az általa figyelembe nem vett szempontok esetében:

[...]

ii. azon tagállami jogszabályok, amelyek az SE székhelye szerinti tagállam jogszabályai szerint létrehozott részvénytársaságokra vonatkoznak;

[...]”

14. Az említett rendelet 12. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Minden SE-t a székhelye szerinti tagállamban kell bejegyezni a tagállam joga által [...] kijelölt cégnyilvántartásba.

(2) Nem jegyezhető be az SE, amíg a munkavállalói részvétel szabályairól szóló, a [2001/86] irányelv 4. cikke szerinti megállapodást nem kötötték meg, vagy nem hozták meg az [említett] irányelv 3. cikke (6) bekezdése szerinti határozatot, vagy az [ugyanazon] irányelv 5. cikke szerinti tárgyalási időszak alatt nem jött létre megállapodás.”

2. A 2001/86 irányelv

15. A 2001/86 irányelv (3), (7) és (18) preambulumbekzdése kimondja:

„(3) A[z] [Unió] szociális célkitűzéseinek támogatása érdekében különleges rendelkezéseket kell megállapítani, különösen a munkavállalói részvétel területén, amelyek célja annak biztosítása, hogy az SE létrehozása ne vonja maga után az SE létrehozásában résztvevő gazdasági társaságokon belül már meglévő munkavállalói részvétel gyakorlatainak megszűnését vagy háttérbe szorulását. Ezt a célkitűzést az e téren elfogadott és a [2157/2001] rendelet rendelkezéseit kiegészítő szabályrendszer létrehozásával kell elérni.

[...]

(7) Amennyiben részvételi jogok vannak érvényben az SE-t létrehozó egy vagy több gazdasági társaságban, a felek ellentétes értelmű döntése hiányában azokat az alapítás után meg kell őrizni az SE-re való átruházás útján.

[...]

(18) Az irányelv egyik alapvető elve és kinyilvánított célja, hogy biztosítsa a munkavállalóknak a gazdasági társaság döntéseiben való részvételhez kapcsolódó szerzett jogait. Az SE létrehozása előtt hatályban lévő munkavállalói jogoknak kell biztosítaniuk az SE-ben való részvétel esetén a munkavállalói jogok alapját (az »előtte és utána« elv). Ebből kifolyólag ezt a megközelítést nemcsak az SE kezdeti létrehozásakor kell alkalmazni, hanem egy meglévő SE szerkezetváltása, illetve a szerkezetváltási folyamatok által érintett gazdasági társaságok esetében is.”

16. Ezen irányelv 1. cikke értelmében:

„(1) Ez az irányelv a munkavállalók részvételét szabályozza a [2157/2001] rendeletben említett [SE-k] ügyeinek intézésében.

(2) Ebből a célból valamennyi SE-ben szabályokat állítanak fel a munkavállalók részvételére vonatkozóan a 3–6. cikkben említett egyeztetési eljárással, illetve a 7. cikkben meghatározott körülmények között, a melléklettel összhangban.”

17. Az említett irányelv 2. cikkének b) és g) pontjában foglalt definíció szerint a részt vevő társaságok „az SE létrehozásában közvetlenül résztvevő gazdasági társaságok”, a KET pedig „az a 3. cikknek megfelelően létrehozott testület, amelynek célja, hogy a résztvevő gazdasági társaságok illetékes testületeivel egyeztessen a munkavállalók SE-n belüli részvételével kapcsolatos szabályok létrehozásáról”.

18. A 2001/86 irányelv „A [KET] létrehozása” című 3. cikkének (1), (2) és (6) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben a résztvevő gazdasági társaságok cégvezetési vagy ügyvezetési szervezeti egységei tervet készítenek egy SE létrehozására, az egyesülés tervezett feltételeinek közzétételét vagy a holdingtársaság létrehozását, illetve a leányvállalat alapítására vagy az SE-vé való átalakulásra vonatkozó tervről szóló megállapodást követően a lehető leghamarabb megteszik az ahhoz szükséges lépéseket – a résztvevő gazdasági társaságok, az érintett leányvállalatok vagy szervezetek megnevezésével és munkavállalóinak létszámával kapcsolatos tájékoztatást is ideértve –, hogy egyeztetést kezdjenek a gazdasági társaságok munkavállalóinak képviselőivel a munkavállalók SE-beli részvételének szabályairól.

(2) Ebből a célból [...] létrehoznak egy [KET]-et, amely képviseli a résztvevő gazdasági társaságok, illetve az érintett leányvállalatok vagy szervezetek munkavállalóit.

[...]

(6) A [KET] [...] úgy is határozhat, hogy nem kezdi meg az egyeztetést, vagy lezárja a már megkezdett egyeztetéseket, és a munkavállalói tájékoztatás és konzultáció azon szabályaira támaszkodik, amelyek érvényben vannak azokban a tagállamokban, ahol az SE munkavállalókkal

rendelkezik. Az ilyen határozat megszünteti a 4. cikkben említett megállapodás megkötését célzó eljárást. Ilyen döntés esetén, a melléklet egyetlen rendelkezését sem kell alkalmazni.

[...]

A [KET]-et újra összehívják, ha azt az SE, annak leányvállalatai vagy szervezetei által alkalmazott munkavállalók legalább 10%-a írásban kéri, legkorábban a fent említett határozat meghozatalát követő két év elteltével, kivéve ha a felek megállapodnak, hogy korábban újra megkezdik az egyeztetéseket. Ha a [KET] úgy határoz, hogy újból megkezdik az egyeztetéseket a cégvezetéssel, de az egyeztetések eredményeként nem jön létre megállapodás, a melléklet egyetlen rendelkezését sem kell alkalmazni.”

19. Ezen irányelv „Általános szabályok” című 7. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) Az 1. cikkben leírt célkitűzések elérése érdekében a tagállamok [...] általános szabályokat állapítanak meg a munkavállalók részvételével kapcsolatban, amelyeknek eleget kell tenniük a mellékletben foglalt rendelkezéseknek.

Az SE székhelye szerinti tagállam jogszabályaiban megállapított általános szabályok az SE bejegyzésének napjától érvényesek, amennyiben:

a) a felek ebben állapodnak meg; vagy

b) [...] nem kötnek megállapodást, és

- valamennyi résztvevő gazdasági társaság illetékes szervezeti egysége úgy dönt, hogy elfogadja az általános szabályok alkalmazását az SE-vel kapcsolatban, és hogy folytatják az SE bejegyzését, valamint
- a [KET] nem hozta meg a 3. cikk (6) bekezdésének rendelkezései szerinti határozatot.

(2) Mindezen túl a melléklet 3. részével összhangban a bejegyzés szerinti tagállam nemzeti jogszabályaiban rögzített általános szabályokat csak a következő esetekben alkalmazzák:

[...]

c) abban az esetben, ha az SE holdingtársaság vagy leányvállalat alapításával jön létre:

- ha az SE bejegyzése előtt egy vagy több részvételi formát alkalmaztak egy vagy több olyan résztvevő gazdasági társaságban, amelyek valamennyi résztvevő gazdasági társaság összes munkavállalójának legalább 50%-át alkalmazták, vagy
- ha az SE bejegyzése előtt egy vagy több részvételi formát alkalmaztak egy vagy több olyan résztvevő gazdasági társaságban, amelyek valamennyi résztvevő gazdasági társaság összes munkavállalójának legfeljebb 50%-át alkalmazták, és ha a [KET] így dönt.

Ha a különféle résztvevő gazdasági társaságokon belül egynél több részvételi forma létezett, a [KET] határozatot hoz, hogy e formák közül melyiket alkalmazzák az SE-ben. A tagállamok rögzíthetik azokat a szabályokat, amelyeket az erről szóló határozat hiányában alkalmazni

kell a területükön bejegyzett SE esetében. A [KET] tájékoztatja a résztvevő gazdasági társaságok illetékes szervezeti egységeit az e bekezdés alapján hozott valamennyi döntésről.”

20. Az említett irányelv „Visszaélés az eljárások során” című 11. cikke értelmében:

„A tagállamok [az uniós] joggal összhangban megfelelő lépéseket tesznek bármely SE általi olyan visszaélés megakadályozása érdekében, amellyel az meg akarja fosztani a munkavállalókat munkavállalói részvételi jogaiktól, vagy vissza akarja tartani azokat.”

21. Ugyanezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerint:

„A tagállamok megfelelő intézkedésekről gondoskodnak arra az esetre, ha nem sikerül eleget tenni ennek az irányelvnek; különösen azt biztosítják, hogy az ezen irányelvből eredő kötelezettségek végrehajtásának lehetővé tételéhez közigazgatási és jogi eljárások álljanak rendelkezésre.”

B. A német jog

22. A 2001/86 irányelvet a 2004. december 22-i Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft¹³ (a munkavállalóknak az európai részvénytársaságban való részvételéről szóló törvény) ültette át a német jogba.

23. E törvény „A tárgyalások újrafelvétele” című 18. §-ának (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A munkavállalók részvételi jogairól szóló tárgyalásokra az SE vezetőségének vagy az SE üzemi tanácsának kezdeményezésére kerül sor, ha olyan strukturális változtatásokat terveznek az SE-ben, amelyek csökkenthetik a munkavállalók részvételi jogait. Az SE vezetőségével a tárgyalásokat közös megegyezés esetén az újonnan létrehozandó [KET] helyett az SE üzemi tanácsa is lefolytathatja a tervezett strukturális változásban érintett azon munkavállalók képviselőivel együttműködésben, akiknek képviselete addig nem volt biztosított az SE üzemi tanácsában. Ha e tárgyalások során nem születik megállapodás, a törvény erejénél fogva az SE üzemi tanácsáról szóló 22–33. §, valamint az együttdöntésről szóló 34–38. § cikk alkalmazandó.”

24. Az említett törvény 43. §-a kimondja:

„Az SE-t nem lehet visszaélészerűen, a munkavállalók részvételi jogainak megvonására vagy megtagadására felhasználni. A visszaélés vélelme áll fenn, ha az SE alapítását követően egy éven belül olyan strukturális változtatásokat hajtanak végre a 18. § (3) bekezdése szerinti eljárás megindítása nélkül, amelyek a munkavállalók részvételi jogainak megvonását vagy megtagadását eredményezik.”

III. Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

25. A 2157/2001/EK rendelet 2. cikkének (2) bekezdése alapján az egyesült királysági O Ltd. és a németországi székhelyű O GmbH – két munkavállaló nélküli és munkavállalókat foglalkoztató leányvállalattal nem rendelkező társaság – megalapította az O Holding SE társaságot, amelyet

¹³ BGBl. 2004 I, 3675. o.

anélkül jegyezték be 2013. március 28-án Anglia és Wales cégnyilvántartásába, hogy a 2001/86 irányelv 3-7. cikke szerinti munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetésekre sor került volna.

26. A következő napon, 2013. március 29-én az O Holding SE a hamburgi (Németország) székhelyű O Holding GmbH egyedüli részvényese lett, amely egyharmad részben munkavállalói képviselőkől álló felügyelőbizottsággal rendelkezett. 2013. június 14-én az O Holding SE úgy döntött, hogy ez utóbbi társaságot O KG néven betéti társasággá alakítja át. A 2013. szeptember 2-án a cégnyilvántartásba bejegyzett átalakulás miatt a munkavállalók döntéshozatalban való részvétele megszűnt a felügyelőbizottságban.

27. Noha az O KG hozzávetőleg 816 munkavállalót foglalkoztat, és több tagállamban is rendelkezik leányvállalatokkal, amelyek összesen mintegy 2200 munkavállalót foglalkoztatnak, tagjai (az O Holding SE, mint kültag, és az O Management SE, mint Hamburgban bejegyzett belttag, amelynek egyedüli részvényese az O Holding SE) nem foglalkoztatnak munkavállalókat.

28. Az O Holding SE 2017. október 4-i hatállyal Hamburgba helyezte át a székhelyét.

29. Az O KG üzemi tanácsa – mivel úgy vélte, hogy az O Holding SE vezetése köteles utólag felállítani egy KET-et, tekintettel arra, hogy több tagállamban rendelkezik a 2001/86/EK irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében vett munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatokkal – munkajogi pert indított. Az O Holding SE igazgatósága ellentmondást nyújtott be.

30. Miután az Arbeitsgericht Hamburg (hamburgi munkaügyi bíróság, Németország) elutasította az O KG csoport üzemi tanácsának kereseti kérelmét, amit a Landesarbeitsgericht Hamburg (hamburgi munkaügyi fellebbviteli bíróság, Németország) helybenhagyott, az ügyet a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország), a kérdést előterjesztő bíróság elé terjesztették.

31. A jogvita megoldása érdekében e bíróság a 2157/2001 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének a 2001/86 irányelv 3–7. cikkével összefüggésben történő értelmezését kéri. Rámutat arra, hogy e rendelkezések kifejezetten nem írják elő a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetési eljárás utólagos lefolytatását, amennyiben arra előzetesen nem került sor. Ugyanakkor úgy véli, hogy e rendelet és az irányelv azon az elven alapul – amint az többek között az említett rendelet (1) és (2) preambulumbekzdéséből is kitűnik –, hogy a részt vevő társaságok vagy leányvállalataik munkavállalók foglalkoztatásával járó gazdasági tevékenységet folytatnak, így már az SE alapításakor és bejegyzése előtt megindítható az ilyen egyeztetési eljárás. Következésképpen az említett bíróság arra keresi a választ, hogy az olyan SE bejegyzése esetén, amelynek egyik részt vevő társasága illetve leányvállalata sem foglalkoztat munkavállalókat, az említett irányelv 3–7. cikke által követett cél értelmében megkövetelhető-e a munkavállalói részvételt célzó egyeztetési eljárás lefolytatása, ha az SE az Európai Unió több tagállamában munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatok ellenőrző vállalkozásává válik.

32. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ilyen kötelezettség legalábbis a 2001/86 irányelv 11. cikkére tekintettel fennállhat, ha – mint az alapügyben is – szoros időbeli kapcsolat áll fenn az SE bejegyzése és a leányvállalatok megszerzése között, mivel ez a körülmény arra enged következtetni, hogy visszaélészerű konstrukcióról van szó, amelynek célja a munkavállalók részvételi jogainak megvonása vagy megtagadása.

33. Ha fennállna a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetési eljárás utólagos lefolytatására irányuló kötelezettség, az a kérdés is felmerülne, hogy időbeli korlátozás alá esik-e az eljárás, és hogy végrehajtására annak a tagállamnak a joga irányadó-e, amelyben az SE jelenleg székhellyel rendelkezik, vagy annak a tagállamnak a joga, amelyben először bejegyezték, tekintettel arra, hogy a jelen esetben ez utóbbi állam az SE székhelyének Németországba történő áthelyezését követően lépett ki az Unióból.

34. E körülmények között a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a [2001/86] irányelv 3–7. cikkével összefüggésben értelmezett [2157/2001] rendelet 12. cikkének (2) bekezdését, hogy amennyiben egy holding SE-t olyan részt vevő gazdasági társaságok alapítanak, amelyek nem foglalkoztatnak munkavállalókat, és nem rendelkeznek munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatokkal (ún. »munkavállaló nélküli SE«), és azt valamely tagállam cégnyilvántartásába bejegyzik anélkül, hogy az említett irányelvvel összhangban az SE-ben való munkavállalói részvételre vonatkozó előzetes egyeztetési eljárást lefolytatnák, akkor ezt az egyeztetési eljárást utólag le kell folytatni, ha az SE [...] több [tagállamban] munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatok ellenőrző vállalkozásává válik?
- 2) Amennyiben a Bíróság az első kérdésre igenlő választ ad: Lehetséges és szükséges-e az egyeztetési eljárás utólagos lefolytatása ebben az esetben időbeli korlátozás nélkül?
- 3) Amennyiben a Bíróság a második kérdésre is igenlő választ ad: Ellentétes-e a [2001/86] irányelv 6. cikkével, hogy az SE székhelye szerinti tagállam jogát alkalmazza az egyeztetési eljárás utólagos lefolytatására, ha a »munkavállaló nélküli SE-t« egy másik tagállamban jegyezték be a cégnyilvántartásba anélkül, hogy előzetesen ilyen eljárást lefolytattak volna, és még a székhely áthelyezése előtt [...] több [tagállamban] munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatok ellenőrző vállalkozásává vált?
- 4) Amennyiben a Bíróság a harmadik kérdésre igenlő választ ad: Vonatkozik-e ez arra az esetre is, ha az az állam, amelyben ezt a »munkavállaló nélküli SE-t« először bejegyezték, a székhely áthelyezését követően kilépett az [...] Unióból, és a joga már nem tartalmaz rendelkezéseket az SE-ben a munkavállalói részvételt célzó egyeztetési eljárás lefolytatására vonatkozóan?”

35. A német kormány és a Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket.

36. A 2023. szeptember 28–án tartott tárgyaláson az O KG csoport üzemi tanácsa, az O Holding SE igazgatósága, a német és a luxemburgi kormány, valamint a Bizottság előadta szóbeli észrevételeit, és válaszolt a Bíróság által feltett, szóban megválaszolendő kérdésekre.

IV. Elemzés

37. Az SE létrehozását néhány alapvető elv szabályozza.

38. Először is, SE mindössze négy módon alapítható: egyesüléssel, holding SE alapításával, SE leányvállalat alapításával, vagy részvénytársaság SE-vé történő átalakulásával.¹⁴

¹⁴ Lásd a 2157/2001 rendelet 2. cikkét.

39. Másodsor, az SE-re a következő rendelkezések vonatkoznak:

- a 2157/2001 rendelet rendelkezései;
- az alapszabályának rendelkezései, amennyiben azt a rendelet kifejezetten megengedi, vagy
- az említett rendeletben nem vagy csak részlegesen szabályozott kérdésekben a kifejezetten az SE-vel kapcsolatos uniós intézkedések végrehajtása keretében a tagállamok által elfogadott azon jogszabályok, amelyek az SE székhelye szerinti tagállam jogszabályai szerint létrehozott nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkoznak, valamint az SE alapszabályának rendelkezései, az SE székhelye szerinti tagállamban bejegyzett nyilvánosan működő részvénytársaságokkal megegyező módon.¹⁵

40. Harmadsor, az SE csak akkor jegyezhető be, ha a 2001/86 irányelv 4. cikke értelmében megállapodást kötöttek a munkavállalói részvételre vonatkozó szabályokról, vagy ha a KET úgy döntött, hogy azon tagállamok hatályos szabályozását veszi alapul, ahol az SE munkavállalókat foglalkoztat, illetve ha a 2001/86 irányelv 5. cikkében az egyeztetések lefolytatására előírt időtartam lejártakor nem jött létre megállapodás.¹⁶

41. Ami a munkavállalói részvételt illeti, amelyet a munkavállalók képviseleti testületei és/vagy a munkavállalói képviselők által a gazdasági társaság ügyeinek intézésére gyakorolt befolyásként¹⁷ határoztak meg, az az SE létrehozására vonatkozó jogszabálytervezetről folytatott tárgyalások kulcsfontosságú kérdésének bizonyult, amely – amint arra korábban emlékeztettünk – gátolta e tárgyalások lezárását.¹⁸ A fennálló részvételi jogok magas szintű védelme tiszteletben tartásának elve mellett az „előtte és utána” elv volt a döntő, ami e tárgyalások sikeres lezárásához vezetett. Ezt az elvet mind a munkavállalói részvétel védelmezői – mivel az lehetővé teszi a magas szintű munkavállalói részvétel fenntartását –, mind pedig az e rendszert nem ismerő tagállamok támogatták, amelyek annak eszközét látták benne, hogy társaságokat vonzzanak be székhelyalapítás céljából.¹⁹

42. Az „előtte és utána” elv azonban csak a részt vevő társaságokra vonatkozik, és az e társaságokban fennálló részvételi jogok védelmét teszi csak lehetővé.²⁰

43. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a munkavállalói részvétel szabályaira vonatkozó egyeztetések megkezdhetők-e utólag, azaz a bejegyzés időpontjában munkavállalókat nem foglalkoztató társaságok által létrehozott holding SE bejegyzését követően.

44. Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy ellentétben azzal, amit ezen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megfogalmazása sugall, az a tény, hogy a holding SE rendelkezik-e munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatokkal, vagy sem, nincs hatással a KET létrehozására és a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetések *ab initio* történő megkezdésére. A 2001/86 irányelv 2. cikkének b) pontja és 3. cikkének (1) bekezdése ugyanis csak az SE

¹⁵ Lásd a 2157/2001 rendelet 9. cikkének (1) bekezdését.

¹⁶ Lásd a 2157/2001 rendelet 12. cikkének (2) bekezdését.

¹⁷ Lásd a 2001/86 irányelv 2. cikkének k) pontját.

¹⁸ Lásd a jelen indítvány 3. pontját.

¹⁹ Lásd: Sick, S., „Worker participation in SEs – a workable, albeit imperfect compromise”, In.: Cremers, J., Stollt, M. és Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, The European Trade Union Institute, Brüsszel, 2013, 93–106. o., különösen 96. és 97. o.

²⁰ Lásd a 2001/86 irányelv (3), (7) és (18) preambulumbekzdését.

létrehozásában közvetlenül részt vevő társaságokra vonatkozik, következésképpen csak az e társaságokban szerzett munkavállalói részvételi jogokat kell figyelembe venni. Ezzel szemben, a KET összeállításakor²¹ és a megállapodás kidolgozásakor²² az érintett leányvállalatokat és intézményeket is figyelembe kell venni.²³

45. Bár a 2157/2001 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése értelmében az SE bejegyzése a KET-en belüli tárgyalásoktól függ, a gyakorlatban előfordulnak olyan esetek, amikor a bejegyzésre KET létrehozása vagy a munkavállalói részvételi szabályokra vonatkozó egyeztetés hiányában kerül sor, mivel erre nincs lehetőség.

46. Ez a helyzet áll fenn az SE holding formájában történő létrehozatala esetén, ha az alapító társaságok nem foglalkoztatnak munkavállalókat. Ugyanez a helyzet a munkavállalókat nem foglalkoztató társaságok által alapított SE leányvállalat esetében.²⁴ Ezen esetekben, a részt vevő vállalatoknál alkalmazott munkavállalók hiányában, KET nem hozható létre a 2001/86 irányelvben meghatározott szabályoknak megfelelően.

47. A 2157/2001 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének meg nem felelő SE bejegyzésének lehetőségére vonatkozó kérdést terjesztettek a német bíróságok elé. E rendelkezés teleologikus értelmezésére támaszkodva az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi regionális felsőbbbíróság, Németország)²⁵ a szakszervezetek tiltakozása ellenére elfogadta az ilyen SE bejegyzését.²⁶

48. Számos SE-t jegyeztek be különböző tagállamokban (különösen Németországban és a Cseh Köztársaságban) munkavállalói részvételre vonatkozó, *ab initio* megkezdett egyeztetések nélkül.²⁷

49. A 2157/2001 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének szövegével ellentétes értelmezés elfogadását a német kormány szerint a rendelkezés teleologikus értelmezése indokolja, amely a gazdasági szabadságok belső piacon való gyakorlását szolgálja, és ez nem feltétlenül terjed ki a saját munkavállalók foglalkoztatására. Ráadásul nemcsak azt ismerték el, hogy a részt vevő társaságok munkavállalóinak hiányában nem lehet KET-et létrehozni, hanem azt is, hogy a munkavállalóknak nincsenek olyan már fennálló jogai, amelyek védelem alatt állnának, következésképpen az „előtte és utána” elv nem alkalmazható. Az ilyen egyeztetések előírása ezekben az esetekben egyenlő lenne az SE-k alapításának megtiltásával. A Bizottság észrevételeiben kifejtette, hogy az előzetes egyeztetés nélküli bejegyzés alapulhat a 2157/2001 rendelet azon szabályain, amelyek értelmében a rendelet hatálya alá nem tartozó kérdésekben az adott tagállamnak a részvénytársaságokra irányadó nemzeti jogszabályait kell alkalmazni, és hogy következésképpen, ha e nemzeti jog lehetővé teszi a munkavállaló nélküli részvénytársaságok létrehozását, azt az SE-k számára is lehetővé kell tenni.²⁸

²¹ Lásd a 2001/86 irányelv 3. cikkének (2) bekezdését.

²² Lásd a 2001/86 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének b) pontját.

²³ Lásd a Bizottság által a 2001/86 irányelvnek a nemzeti jogba való átültetésére vonatkozó szabályok megvitatására létrehozott nemzeti szakértőkből és szociális attasékból álló szakértői csoport (a továbbiakban: SE szakértői csoport) 2002. október 2-i, „A »részt vevő társaságok« meghatározása – 2. cikk, b) pont” című 6. sz. munkadokumentumát, 30. és 31. o.

²⁴ Lásd: Stollt, M. és Kelemen, M., „A big hit or a flop? A decade of facts and figures on the European Company (SE)”, In.: Cremers, J., Stollt, M. és Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, i. m., 25–47. o., különösen 45. és 46. o.

²⁵ Lásd: 2009. március 30-i I-3 Wx 248/08. sz. ítélet.

²⁶ Lásd: Köstler, R., „SEs in Germany”, In.: Cremers, J., Stollt, M. és Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, i. m., 123–131. o., különösen 128. és 129. o.

²⁷ Lásd: Stollt, M., és Wolters, E., *A munkavállalók bevonása az európai részvénytársaságba (SE) – Útmutató a helyi szereplők számára*, The European Trade Union Institute, Brüsszel, 2013, 93. o.

²⁸ Lásd a 2157/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontját.

50. Így nem vitatott, hogy munkavállaló nélküli SE-k bejegyzése lehetséges a Bíróság elé terjesztett esetben.²⁹

51. Ennélfogva felmerül a kérdés, hogy utólagosan meg lehet-e kezdeni a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetéseket.

52. A 2001/86 irányelv 3. cikke (6) bekezdésének negyedik albekezdése értelmében a bejegyzést követően csak akkor kerülhet sor ezen egyeztetésekre, ha azt az SE, annak leányvállalatai vagy szervezetei által alkalmazott munkavállalók legalább 10%-a írásban kéri, és legkorábban a KET-nek az egyeztetés meg nem kezdéséről vagy lezárásáról szóló határozata meghozatalát követő két év elteltével, kivéve ha a felek megállapodnak, hogy korábban kezdik meg az újbóli egyeztetést. Egyértelmű tehát, hogy utólagos egyeztetésre csak akkor kerülhet sor, ha a KET-et már kezdettől fogva létrehozták, tehát tulajdonképpen újbóli egyeztetésről van szó. Ezen irányelv melléklete az irányadó rendelkezések alkalmazása esetén a képviselési testület létrehozását követő négy év elteltével is előírja az egyeztetés megkezdését.³⁰

53. A 2001/86 irányelv (18) preambulumbekzdése kimondja egyrészt, hogy az SE létrehozása előtt hatályban lévő munkavállalói jogoknak kell biztosítaniuk az SE-ben való részvétel esetén a munkavállalói jogok alapját (az „előtte és utána” elv), másrészt pedig azt, hogy ebből következően ezt a megközelítést nemcsak az SE kezdeti létrehozásakor kell alkalmazni, hanem egy meglévő SE szerkezetváltása, illetve a szerkezetváltási folyamatok által érintett gazdasági társaságok esetében is. Amennyiben tehát a KET-et *ab initio* nem hozták létre, e preambulumbekzdésre önmagában nem alapítható a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetéshez való jog.

54. Ellentétben ugyanis azzal, amit a német és a luxemburgi kormány állít, az egyeztetések utólagos megkezdésére nem a 2001/86 irányelv kidolgozása során elkövetett mulasztásból fakadóan nincs lehetőség, hanem azért, mert az uniós jogalkotó tudatosan így döntött, amikor kompromisszumos megoldásként az „előtte és utána” elvet fogadta el.

55. Több körülmény is ezt támasztja alá. Először is, a 2157/2001 rendeletről és a 2001/86 irányelvről folytatott legutóbbi tárgyalások alapjául szolgáló Davignon-jelentés egyértelműen a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetéseknek a bejegyzés előtti lefolytatására tett javaslatot, a részvényesek és a munkavállalók szempontjából a kiszámíthatóság, az SE-k szempontjából pedig a működési stabilitás biztosítása érdekében.³¹ Másodszor, az Európai Parlament javaslatot tett egy (7a) preambulumbekzdésre, amely kifejezetten kitért az egyeztetések utólagos lefolytatására,³² ezt azonban elvetették, és a 2001/86 irányelv sokkal homályosabban fogalmazó (18) preambulumbekzdését tartották meg.

56. Az uniós jogalkotó ezen döntése az európai szövetkezet státútumának kidolgozásából és a munkavállalóknak az e társaságban való részvételéről szóló 2003/72/EK irányelvből³³ is kitűnik, ugyanis ezekben a munkavállalói részvételre vonatkozó egyeztetések utólagos lefolytatását kifejezetten előírják arra az esetre, ha a munkavállalók száma legalább két tagállamban eléri az 50

²⁹ Ugyanez a helyzet a munkavállaló nélküli társaságok által alapított SE leányvállalat létrehozása esetében is.

³⁰ Lásd a 2001/86 irányelv melléklete 1. részének g) pontját.

³¹ Lásd a Davignon-jelentés 50. és 69. pontját, valamint az SE szakértői csoport „Eljárással való visszaélés – 11. cikk” című, 2003. június 23-i 19. sz. munkadokumentumát (a továbbiakban: az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentuma).

³² Lásd az Európai Parlament 2001. június 21-i jelentését az európai részvénytársaság státútumának a munkavállalói részvétel tekintetében történő kiegészítéséről szóló tanácsi irányelvtervezetről (A5 0231/2001), 7. o.

³³ Az európai szövetkezet státútumának a munkavállalói részvétel tekintetében történő kiegészítéséről szóló, 2003. július 22-i tanácsi irányelv (HL 2003. L 207., 25. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 338. o.)

fős küszöbértéket.³⁴ Ily módon ez esetben a tagállamok közötti tárgyalások lehetővé tették, hogy olyan – bár csupán meghatározott küszöb felett alkalmazható – utólagos egyeztetési kötelezettséget írjanak elő, amelyet az SE-kre vonatkozó szabályozás nem tartalmazott.

57. Ezen túlmenően, a munkavállaló nélküli SE-vel kapcsolatos nehézségekre már 2003-ban rámutatott az SE szakértői csoport,³⁵ valamint a 2001/86 irányelvnek a 15. cikke szerinti felülvizsgálatára a Bizottság által felkért független szakértői csoport is.³⁶

58. Tehát a Bizottság e probléma teljes ismeretében dolgozta ki és állította össze a 2157/2001 rendelet alkalmazására vonatkozó jelentését, valamint a 2001/86 irányelv felülvizsgálatára vonatkozó közleményét. Az előbbiben az ún. kész SE-k aktiválásának kérdéskörét követően³⁷ a Bizottság megjegyzi, hogy „[a]z SE státútumának módosításával kapcsolatos bármely – a különböző érdekelt felek által azonosított gyakorlati problémák megoldását célzó – megfontolásnak figyelembe kell vennie azt, hogy az SE státútuma hosszas tárgyalásokat követő, nehezen kialakított kompromisszum eredménye. A Bizottság jelenleg mérlegeli az SE-státútum lehetséges módosításait, és célja, hogy adott esetben 2012-ben javaslatot terjesszen elő.”³⁸ Az utóbbiban a Bizottság – miután azt is elismerte, hogy a 2001/86 irányelv a munkavállaló nélküli SE-kre vonatkozóan nem tartalmaz rendelkezéseket –³⁹ elismerte, hogy bár azonosított nehézségeket, azonban mivel a 2157/2001 rendelet és a 2001/86 irányelv elfogadása 30 évig tartó tárgyalásokat lezáró kényes kompromisszum eredménye, a rendelet 2009-es felülvizsgálata alkalmával fogja mérlegelni az irányelv és e rendelet együttes felülvizsgálatának megalapozottságát.⁴⁰

59. Ezenfelül a kérdést a 2001/86 irányelv átültetésének időpontjától eltelt jelentős időszakot felelő, mélyrehatóbb vizsgálat alá vetették az SE-k tíz éves működését bemutató kötetben.⁴¹

60. A Parlament egy 2021. évi állásfoglalásában felhívta a Bizottságot, hogy végezze el a szükséges javításokat az európai részvénytársaságokat és az európai szövetkezeteket szabályozó kereteken, valamint az általa kellő időn belül elvégzett értékelés alapján a társasági jogi csomagon, és módosítsa azokat a munkavállalók felügyelőbizottságban történő részvételére és képviselőre vonatkozó uniós minimumszabályok bevezetése érdekében.⁴²

61. Annak ellenére, hogy – különösen a KET nélkül alapított – SE-k létrehozásával és működésével kapcsolatos nehézségekre 2003 óta, legutóbb pedig 2021-ben is felhívták a figyelmet, a Bizottság soha nem tett javaslatot a 2157/2001/EK rendelet vagy a 2001/86/EK irányelv módosítására a helyzet orvoslása érdekében. A Bizottság nem csak, hogy soha nem tett ilyen irányú módosítási javaslatot, de azon társasági jogszabályokra vonatkozó egyéb javaslatai, amelyek hatással lehetnek volna a munkavállalók szervezetén belüli részvételére vagy befolyására,

³⁴ Lásd a 2003/72 irányelv 8. cikkének (3) bekezdését.

³⁵ Lásd az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentumát, 124. o.

³⁶ Lásd: Valdès Dal-Ré, F., *Studies on the implementation of Labour Law Directives in the enlarged European Union, Directive 2001/86/EC supplementing the European Company with regard to the involvement of employees, Synthesis report*, 101–102. o.

³⁷ Lásd: a Bizottság 2010. november 17-i jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az európai részvénytársaság (SE) státútumáról szóló, 2001. október 8-i 2157/2001/EK tanácsi rendelet alkalmazásáról (COM(2010) 676 végleges), 9. o.

³⁸ Lásd a jelen indítvány 37. lábjegyzetében hivatkozott jelentést, 11. o.

³⁹ Lásd: a Bizottság 2008. szeptember 30-i közleménye az európai részvénytársaság státútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről szóló, 2001. október 8-i 2001/86/EK tanácsi irányelv felülvizsgálatáról (COM(2008) 591 végleges), 7. o.

⁴⁰ Lásd a jelen indítvány 39. lábjegyzetében hivatkozott közleményt, 9. o.

⁴¹ Lásd: Cremers, J., Stollt, M. és Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, i. m., különösen 1., 4. és 6. fejezet (lásd a jelen indítvány 24., 19., és 26. lábjegyzetét).

⁴² Lásd: az Európai Parlament 2021. december 16-i állásfoglalása a munkahelyi demokráciáról: a munkavállalók vállalati ügyekben való részvételének európai keretrendszere és az Európai Üzemi Tanácsról szóló irányelv felülvizsgálata (2021/2005(INI)), 6. és 10. pont.

valamint a szakszervezetek szerepére, még a tervezet kidolgozási szakaszában elbuktak (az európai korlátolt felelősségű zártkörű társaságra vonatkozó 2008-ban benyújtott és 2014-ben visszavont tervezet, az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó 2014-ben benyújtott és 2018-ban visszavont tervezet).⁴³

62. Az elemzés e szakaszában tehát egyértelműnek tűnik számomra, hogy – a KET nélkül alakult SE-k esetében – a munkavállalói részvételre vonatkozó utólagos egyeztetésről rendelkező szabály hiánya az uniós jogalkotó tudatos döntésének eredménye, még akkor is, ha azt a munkavállalói részvétel támogatói, különösen a munkavállalói képviselőket szemponyjából, joghézagként értékelik.

63. Ebben az összefüggésben a 2001/86 irányelv (18) preambulumbekzdését úgy kell tehát értelmezni, hogy az a KET-tel létrehozott SE szerkezetváltásának eseteire vonatkozik: ez annál is inkább így logikus, mivel megfogalmazásában – „[e]bből kifolyólag” – az előző mondatban meghatározott „előtte és utána” elvre utal, amely korábbi állapotban védendő jogok létezését feltételezi. Így e preambulumbekzdés célja valójában az, hogy rávilágítson az e területen folytatott egyeztetések elsőbbségének elvére, amelyet az a tény is szemléltet, hogy a munkavállalói részvételről szóló eredeti megállapodásnak meg kell határoznia a megállapodás hatálybalépésének időpontját és időtartamát, a megállapodás újbóli egyeztetésére okot adó eseteket és az újbóli egyeztetésre vonatkozó eljárást.⁴⁴

64. Ezt a felfogást vallották (a 2001/86 irányelv tárgyalásain részt vevő, és az irányelv átültetését elősegítő jelentés elkészítésével megbízott) SE szakértői csoport nemzeti szakértői és szociális ügyekkel foglalkozó tanácsadói is, hiszen jelezték, hogy azontúl, hogy az irányelv a kérdéssel kapcsolatban csak hallgatóságos és részleges utalásokat tesz,⁴⁵ az említett irányelv szabályait úgy alkották meg, hogy azokat közvetlenül az SE létrehozása előtt és az SE létrehozásának időpontjában lehessen alkalmazni, és ily módon szükség mutatkozhat arra, hogy az irányelvnek elsődlegesen a munkavállalói részvételi rendszerek védelmét célzó szabályait az érintett felek dinamikusan és ne csak az SE létrehozásának időpontjában alkalmazhassák. Hozzáfüzik, hogy a 94/45/EK irányelv⁴⁶ alkalmazása során szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy ezeket a nehézségeket főként tárgyalásos úton rendezik. Arra a következtetésre jutnak, hogy mivel a 2001/86 irányelv ennél tovább nem terjeszkedik, a visszaélés esetein kívül felmerülő változások problémakörének megoldása kimerül a későbbi szerkezetváltások azon lehetséges eseteire való puszta részletes hivatkozásban, amelyek az irányelv megállapodás tartalmára vonatkozó 4. cikkének (2) bekezdését átültető nemzeti rendelkezésekben szerepelnek, annak érdekében, hogy figyelmeztessék a feleket e változások bekövetkezésének reális eshetőségére.⁴⁷

65. Az SE szakértői csoport e tekintetben tehát nem irányoz elő további mozgásteret a tagállamok számára.

66. Ezzel szemben, e szakértők világosan kimondták, hogy a munkavállalói részvételre vonatkozó utólagos egyeztetés hatékony szankciónak bizonyulhat, ha az SE-t visszaélésszerűen arra használják fel, hogy a munkavállalókat megfosszák részvételi jogaiktól, és hogy e szankció még azzal az előnnyel is járna, hogy biztosítaná az egységes válaszadás lehetőségét a tagállamok

⁴³ Lásd az Európai Parlament Európai Unióról szóló, „Társasági jog” című tematikus összefoglalóját, amely a következő internetes címen érhető el: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fr/sheet/35/le-droit-des-societes>

⁴⁴ Lásd a 2001/86 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének h) pontját.

⁴⁵ Lásd a 2001/86 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének h) pontját és melléklete 1. részének g) pontját.

⁴⁶ Az Európai Üzemi Tanács létrehozásáról vagy a közösségi szintű vállalkozások és vállalkozáscsoportok munkavállalóinak tájékoztatását és a velük folytatott konzultációt szolgáló eljárás kialakításáról szóló, 1994. szeptember 22-i 94/45/EK tanácsi irányelv (HL 1994. L 254., 64. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 232. o.; helyesbítés: HL 2009. L 91., 31. o.).

⁴⁷ Lásd az SE szakértői csoport 2003. június 23-i, „A megállapodás tartalma – 4. cikk” című 17. sz. munkadokumentumát, 113. és 114. o.

számára.⁴⁸ A 2001/86 irányelv 11. cikke kimondja ugyanis, hogy a tagállamok – [az uniós] joggal összhangban – megfelelő lépéseket tesznek bármely SE általi olyan visszaélés megakadályozása érdekében, amellyel az meg akarja fosztani a munkavállalókat munkavállalói részvételi jogaiktól, vagy vissza akarja tartani azokat.

67. Az említett szakértők észrevételeiket olyan helyzetek példáival illusztrálták, amelyek nemcsak akkor minősülhetnek visszaélésszerűnek, ha a részvételi rendszerrel nem rendelkező SE-t részvételi rendszerrel nem rendelkező leányvállalatok útján hozzák létre, és ezt követően az SE valamennyi leányvállalatot az ellenőrzése alá vonja, függetlenül attól, hogy azok a részvételi rendszer hatálya alá tartoznak-e vagy sem, hanem abban az esetben is, ha az SE átalakulással jön létre olyan tagállamban, amely nem ír elő részvételi rendszert, majd ezt követően ilyen szabályozást előíró tagállamba helyezi át a székhelyét, illetve akkor is, ha az SE-t még a részvételi rendszer alkalmazására kötelező küszöbértékek elérése előtt létrehozzák.⁴⁹

68. Ezekben a példákban közös, hogy az SE-ket a KET-en belül lefolytatott, a munkavállalói részvételre vonatkozó előzetes egyeztetések nélkül hozzák létre, mivel olyan társaságokból alakulnak, amelyek nem tartoznak a részvételi rendszer hatálya alá. Ez alapján nyilvánvaló, hogy az SE szakértői csoport egyrészt gondolt azokra az esetekre, amikor az SE alapítására előzetes egyeztetés, valamint az általános rendelkezések alapértelmezett alkalmazása nélkül kerül sor, másrészt pedig az egyeztetési eljárás utólagos lefolytatását csupán visszaélés esetére irányozta elő, a szerkezetváltás eseteire viszont nem.

69. E szakértői csoport, elemzését követően javaslatot tett arra, hogy a nemzeti jogba opcionálisan visszaélés elleni rendelkezést vezessenek be,⁵⁰ azon elképzelés alapján, hogy a jelen indítvány 67. pontjában foglalt esetekben egyeztetés lefolytatására lenne szükség, amennyiben a visszaélés az általános szabályok szerint bizonyítást nyer, azzal, hogy a visszaélés vélelmezhető, ha a változásokra az SE bejegyzését követő rövid időn (például egy éven) belül került sor.⁵¹ A szakértői csoport hozzáfűzte, hogy az ideális megoldás az lenne, ha az ilyen esetekre újratárgyalást előíró rendelkezést vezetnének be, és annak esetleges eredménytelensége esetén a 2001/86 irányelv mellékletében szereplő általános részvételi szabályok alkalmazását írnák elő.⁵² E célból az említett irányelv 3–7. cikkét kellene értelemszerűen alkalmazni, úgy, hogy az SE bejegyzésének időpontjára történő hivatkozások helyébe az egyeztetések megghiúsulásának időpontjára történő hivatkozások lépjenek.⁵³

70. Mindenesetre – a nemzeti bíróság mérlegelésétől függően – a székhely pusztá áthelyezése vagy a munkavállalóknak az SE nemzeti jog hatálya alá tartozó leányvállalatában való részvételének megszüntetését lehetővé tevő nemzeti jogi rendelkezés alkalmazása önmagában nem minősülhet visszaélésnek, ellenkező esetben a 2157/2001 rendelet és a 2001/86 irányelv hatékony érvényesülése kérdőjeleződne meg.

71. Összefoglalva, úgy tűnhet, hogy az e rendelettel és az ezen irányelvvel kapcsolatban lefolytatott tárgyalások eredménye hiányos, de valójában maguk a tagállamok döntöttek az „előtte és utána” elvnek az SE bejegyzése időpontjában történő alkalmazásáról, következésképpen a munkavállalói részvételi jogoknak az ítélkezési gyakorlat általi kiterjesztése számomra nem tűnik

⁴⁸ Lásd az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentumát, 124–126. o.

⁴⁹ Lásd az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentumát, 124. o.

⁵⁰ Lásd az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentumát, 126. és 127. o.

⁵¹ Lásd az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentumát, 125. o.

⁵² Lásd a 2001/86 irányelv mellékletének 3. részét.

⁵³ Lásd az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentumát, 127. o.

lehetségesnek, mivel az felboríthatná a tárgyalások során nehezen elért kényes egyensúlyt. Ha ugyanis a munkavállalói részvételre vonatkozó utólagos egyeztetéseket a visszaélésen túlmenő esetekre is kiterjesztenék, az a társaság működésének stabilitását sodorná veszélybe, amelyet a szabályozás szintén védeni törekszik,⁵⁴ tekintettel arra, hogy az egyeztetésekre az SE-vé történő átalakulás esetén a részvételt előíró, nemzeti jog szerinti küszöbértékek átlépése előtt, vagy minden alkalommal sor kerülhetne, amikor a munkavállalók köre a leányvállalatok eladása vagy felvásárlása következtében módosul.

72. Ezen okok összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ adja, hogy a 2157/2001 rendelet 12. cikkének (2) bekezdését a 2001/86 irányelv 3–7. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az az olyan holding SE bejegyzését követően, amelyet munkavállalókat nem foglalkoztató, részt vevő társaságok a munkavállalói részvételre vonatkozó előzetes egyeztetés lefolytatása nélkül alapítottak, nem írja elő az ilyen egyeztetési eljárás megindítását pusztán amiatt, hogy e holding SE egy vagy több tagállamban munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatok ellenőrző vállalkozásává válik.

73. E válaszra tekintettel véleményem szerint nem szükséges, hogy a Bíróság megválaszolja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett további kérdéseket.

V. Véggövetkeztetés

74. A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

Az európai részvénytársaság (SE) státútumáról szóló, 2001. október 8-i 2157/2001/EK tanácsi rendelet 12. cikkének (2) bekezdését az európai részvénytársaság státútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről szóló, 2001. október 8-i 2001/86/EK tanácsi irányelv 3–7. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

az olyan holding részvénytársaság (SE) bejegyzését követően, amelyet munkavállalókat nem foglalkoztató, részt vevő társaságok a munkavállalói részvételre vonatkozó előzetes egyeztetés lefolytatása nélkül alapítottak, nem írja elő az ilyen egyeztetési eljárás megindítását pusztán amiatt, hogy e holding SE egy vagy több tagállamban munkavállalókat foglalkoztató leányvállalatok ellenőrző vállalkozásává válik.

⁵⁴ Lásd a Davignon-jelentés 50. pontját, amelyet az SE szakértői csoport 19. sz. munkadokumentuma idéz, 126. o.